

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези X Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(18-19 жовтня 2024 р.)**

1 том

ОДЕСА 2024

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 18-19 жовтня 2024 р.). — Т.1. — Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2024. — 341 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол № 4 від 31.10. 2024 р.

Рецензенти:

Мартинюк Тетяна Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри-професор кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Білова Наталія Костянтинівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри музично-інструментальної підготовки Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського».

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції.

Технічний редактор Ганна РЕБРОВА

©Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського, 2024

інтермеццо» Гейне. Це автобіографічний цикл, у якому відтворено історію кохання поета.

Вокальна творчість Шумана відзеркалює взаємодію двох тенденцій. Одна з них пов'язана із залученням великого кола літературних джерел представників різних національностей, що стає підґрунтям для розширення образності вокальних творів. Сутність другої полягає у більш повному осягненні та відтворенні глибинних процесів духовного життя. Вокальна музика Шумана відтворює не лише світ піднесеного, а й реалії повсякденного життя. Прикладом такого підходу є пісня «Над морем вечері» на вірші Гейне.

Визначальною рисою вокальної музики Шумана є лірика, якій притаманні неповторна краса мелодичних ліній та надзвичайна глибина і тонкий психологізм широкого кола образів. Музична стилістика і образний стрій вокальної творчості Шумана свідчать про спорідненість з піснями Шуберта. Вокальна музика Шумана, як і вся його творчість вирізняється самобутніми рисами і належить до нового етапу музичного романтизму. Ідеї Шумана отримують відбиток в творчості наступної генерації композиторів, зокрема Брамса та Вагнера.

Шуман прагне у своїй вокальній творчості якомога глибше досягнути зміст літературного тексту. Це стає підґрунтям для розбудови музичної драматургії та більш повного розкриття поетичного образу. Синтез літературного тексту і музики може мати різні прояви, що залежить від змісту літературного першоджерела, рівня його психологічної складності, наявності прихованих сенсів тощо. Ці та інші чинники утворюють жанрове розмаїття вокальної музики Шумана. Вони визначають також семантичну наповненість елементів музичної мови, провідне або допоміжне значення кожного із них в цілісній художній концепції твору.

Ірина КАМЕНЄВА,

здобувачка другого рівня вищої освіти;

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського)

Науковий керівник: ВАЦЬО М.В.,

доцент кафедри мистецьких

дисциплін дошкільної та початкової освіти

МУЗИКОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність обраної нами теми є надзвичайно важливою в контексті сучасних умов в Україні, особливо під час воєнного стану. Постійні загрози, стресові ситуації та нестабільність негативно впливають на емоційний та психічний стан як дорослих, так і дітей. Дошкільники особливо вразливі до стресу, оскільки у них ще не сформовані ефективні механізми захисту від психоемоційних впливів навколишнього середовища. У зв'язку з цим, пошук

ефективних методів збереження та зміцнення психічного здоров'я дітей є нагальним завданням для педагогів, психологів і батьків. Музикотерапія, як один з природних і водночас потужних інструментів для гармонізації емоційної сфери дітей старшого дошкільного віку, може виступати ефективним засобом зменшення психічної напруги, страхів та тривожності, що викликані воєнними подіями. Музикотерапевтичні заняття допомагають створювати атмосферу безпеки, покращувати психологічну стійкість, а також розвивати комунікативні та соціальні навички, що є надзвичайно важливим для дітей у кризовий період.

Таким чином, тема музикотерапії для збереження психічного здоров'я дітей старшого дошкільного віку набуває особливої актуальності у сучасний період, оскільки вона сприяє не тільки відновленню емоційного стану дітей, але й забезпечує основу для їх подальшого гармонійного розвитку в умовах психологічного навантаження.

Позитивні емоції, що виникають у процесі взаємодії з мистецтвом, значно впливають на психосоматичні процеси, допомагають зняти психоемоційне напруження у дітей, активізують їхні внутрішні резерви та стимулюють творчі здібності в різних видах мистецької діяльності. Музикотерапія, як форма арт-терапії, застосовує музику з лікувальною та корекційною метою.

Кожне заняття з музикотерапії включає кілька етапів роботи: привітання та звернення, музично-танцювальну активність, дихальну та пальчикову гімнастику, слухання музики та уважне спостереження, спів та інсценізацію пісень, музично-ігрову діяльність, музикування, релаксацію під музику, а також прощання та завершення заняття. Ця послідовність розробляється «з урахуванням принципу контрасту, що передбачає чергування активних, рухливих елементів з пасивними, спокійними» [4, с.24]. Важливо також дотримуватися певної динаміки заняття: спочатку необхідно досягти кульмінаційного моменту емоційного піднесення дітей, а потім поступово повернути їх до нормального, спокійного і врівноваженого стану. Наприклад, на початку заняття діти можуть активно танцювати під ритмічну музику, а потім перейти до тихої релаксації під звуки природи, що допоможе їм зняти напругу і заспокоїтися.

Для підтримки психічного здоров'я дітям старшого дошкільного віку корисно активно брати участь у різноманітних іграх, танцювати і виконувати фізичні вправи під акомпанемент класичних музичних творів, що мають бадьорий характер – мажорних, радісних та піднесених. Більшість п'єс з дитячих альбомів різних композиторів відповідають цим критеріям. Водночас слід зазначити, що найбільший музикотерапевтичний вплив на дітей все ж має цілеспрямоване прослуховування музичних творів. Особливо корисно пропонувати дітям слухати фрагменти різнохарактерних композицій – повільних і швидких, сумних і веселих. Це чергування створює своєрідну гру настроїв, емоцій та образів, що дуже подобається дітям і допомагає утримувати їхню увагу.

При проведенні занять з музикотерапії важливо використовувати принцип контрасту для регулювання динаміки заняття, що включає дотримання чіткої послідовності основних етапів: розігрівання, кульмінації та врівноваження. Проте ця структура може бути адаптована залежно від активності дітей на початку заняття. «Якщо діти виявляють надзвичайну енергію, заняття може починатися з менш активних елементів, щоб поступово підготувати їх до кульмінації. – відмічають науковці В. Кошель та М. Новик – А в ситуації, коли діти виглядають втомленими або млявими, спочатку слід залучити їх до активностей, які зможуть стимулювати їхній емоційний стан» [4, с.27]. Під час експериментального дослідження знайомство дітей з основними емоціями відбувалося як у рамках загального освітнього процесу, так і на спеціалізованих заняттях з активним використанням музичних засобів. Під час цих занять діти вчилися переживати різні емоційні стани, висловлювати свої почуття словами, а також ознайомлювалися з емоційним досвідом однолітків. Цінність таких занять полягала в тому, що діти розширювали своє розуміння емоцій, краще усвідомлювали себе та інших, і частіше відчували емпатію до оточуючих – як до дорослих, так і до своїх однолітків.

Музикотерапія використовувалася щодня під час різних видів діяльності, таких як ранкова гімнастика, навчальні заняття, рухливі ігри, святкові заходи та прогулянки. Окрім цього, вона також впроваджувалася в другу половину дня, забезпечуючи постійний позитивний емоційний та фізичний вплив на дітей упродовж усього дня.

Варто підкреслити, що музичний репертуар для прослуховування на музичних заняттях повинен відповідати двом ключовим критеріям: він має бути доступним для сприйняття та розуміння дошкільнят, а також володіти високою художньою цінністю. Для дітей старшого дошкільного віку важливо обирати музику, яка передає різноманітні емоційні відтінки та почуття, а також охоплює музичні твори з народного фольклору і класичної спадщини. Особливу увагу слід приділяти композиціям, що містять яскраві, зрозумілі для дітей образи та казкових персонажів, які стимулюють їхню уяву і емоційне сприйняття.

До нашої колекції входили твори таких видатних композиторів, як Моцарт, Бетховен, Бах, Шуберт і Шуман. Класична музика справляла розслаблюючий ефект, допомагала знімати втому, заспокоювати нервову систему, покращувала настрій і сон. Вона також сприяла підвищенню здатності до інтелектуальної діяльності та навіть зміцнювала імунну систему організму. Окрім того, регулярне прослуховування цих музичних творів стимулювало розвиток креативності, покращувало емоційний фон та загальну якість життя дітей, створюючи для них сприятливе середовище для зростання та розвитку.

Терапевтичний ефект також забезпечувався спеціальною музикою, яка включала записи природних звуків, таких як шум прибою, дзюрчання струмочка, шелест листя, шум дощу та стрекотіння цвіркунів. Ці звуки

поєднувалися з класичною, гітарною та мелодійною інструментальною музикою, а також дзвоном, створюючи гармонійне середовище для релаксації. Наприклад, звуки природи, як шум дощу, допомагали дітям заспокоїтися після активних ігор, а мелодії на гітарі сприяли розвитку творчості під час занять мистецтвом. Всі ці елементи разом створювали атмосферу спокою та умиротворення, що позитивно впливало на психоемоційний стан дітей і допомагало їм відновити енергію.

На думку А. Дмитрук, «сеанси» слухання музики під час звичайних музичних занять можуть проводитися лише два рази на тиждень за розкладом» [3]. Однак бажаного терапевтичного ефекту можна досягти лише за умови щоденного проведення таких занять. «Для цього музичний керівник повинен тісно співпрацювати з вихователями - відмічає науковець – та рекомендувати їм використовувати музично-терапевтичні методи під час занять у групі, самостійних ігор, корекційно-лікувального процесу, а також під час засинання, пробудження та музикотерапевтичних хвилин» [3].

Дослідження показали, що музика Моцарта є найкориснішою для дітей. Виявлено, що навіть короткочасне прослуховування творів Моцарта може підвищити інтелектуальні показники. Цей ефект отримав назву «ефект Моцарта». У рамках нашого експериментального дослідження ми застосовували цю музику з м'якою динамікою під час занять із ліплення, малювання, аплікації та конструювання. Також ми відтворювали музику безпосередньо перед заняттями з математики, грамоти та розвитку мовлення. Діти прослуховували музику «Енергія мозку» протягом 5 хвилин, а також під час самостійних творчих завдань, що допомагало їм краще зосереджуватися і підвищувало їхню продуктивність у навчанні. Це підтверджує, що використання спеціально підібраної музики може бути ефективним інструментом у освітньому процесі старших дошкільників. Під час ігор ми включали диск із музикою Моцарта, і діти грали під тихе звучання класичних мелодій. Спочатку класична музика повинна стати для дитини комфортним звуковим фоном.

Отже, музикотерапія дозволила створити комфортну атмосферу для навчання, що підвищило зацікавленість дітей у процесі ігрового навчання. Це, в свою чергу, сприяло кращому засвоєнню навчального матеріалу та розвитку креативності. Експеримент показав важливість співпраці між музичними керівниками та вихователями, що дозволяє інтегрувати музикотерапію в повсякденний освітній процес. Спільні зусилля забезпечують комплексний підхід до збереження психічного здоров'я дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вацьо М. В., Деркач О.О. Впровадження елементів музичної терапії в навчальний процес підготовки майбутніх вчителів початкових класів. *Рідна школа*. № 12. 2005, Київ. С. 54-56
2. Вацьо М. Вплив музичного мистецтва на становлення особистості дошкільника. *Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього*

вчителя (VIII школа методичного досвіду) : мат. Всеук. наук.-практ. конф. з міжнародною участю, 24-25 листопада 2020 року / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2020. С. 55-60

3. Дмитрук А.П. Музикотерапія. URL: <https://vseosvita.ua/library/muzikoterapia-dla-doskilnat-61535.html>. (дата звернення: 01.01.2024)

4. Кошель В.М., Новик М.В. Використання музикотерапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти: навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Дошкільна освіта», методистів, вихователів ЗДО, музичних керівників та батьків дітей дошкільного віку. Чернівці: ФОП Баликіна О.В., 2020. 84 с.

Олександр НЕЧПОРЕНКО,
здобувач другого рівня вищої освіти;
Криворізький державний педагогічний університет;
науковий керівник: РАКІТЯНСЬКА Л.М.,
д.пед.н., доцент

МЕТОДИ РОЗВИТКУ РЕФЛЕКСІЇ У МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВІВ

У контексті сучасної мистецької освіти особливої актуальності набуває проблема формування рефлексивних навичок у майбутніх керівників хореографічних колективів. Рефлексія як ключовий компонент професійного розвитку відіграє вирішальну роль у формуванні ефективного лідерства в галузі хореографічного мистецтва [1].

Мета дослідження полягає у визначенні та аналізі методів розвитку рефлексії у майбутніх керівників хореографічних колективів під час їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Для досягнення цієї мети розглядаються наступні методи, адаптовані до специфіки хореографічної діяльності:

1. Ведення рефлексивного щоденника.
2. Ідеомоторне тренування.
3. Відеоаналіз виступів та репетицій.
4. Практика групової рефлексії.
5. Метод кейс-стаді.

Ведення рефлексивного щоденника дозволяє майбутнім хореографам-керівникам регулярно аналізувати свій досвід, фіксувати спостереження та роздуми щодо власної практики та розвитку [1]. Цей метод сприяє формуванню звички до самоаналізу та критичного мислення.

Метод ідеомоторного тренування передбачає мисленнєве відтворення рухів та хореографічних композицій. Він допомагає розвивати внутрішнє бачення та аналітичні здібності, що важливо для формування здатності до передбачення результатів своїх дій та рішень у роботі з колективом [2].

Якименко Ю.

Елементарне музикування та рух як ефективний шлях всебічного розвитку дитини.....178

Бегас Н.

Фольклорна спадщина Поділля зимової календарної обрядовості як основа національних мистецьких цінностей.....179

Барановська І.

Формування поліхудожньої обізнаності майбутніх учителів мистецтва.....183

Дікенштейн Ю.

Інноваційність культурного та комерційного впливу С. Вандера на музичну індустрію.....184

Коваль, Т., Граб О.

Мистецтво як інструмент збереження національної ідентичності в умовах безпекового середовища.....187

Лі Сін

Образність та музична стилістика вокальної творчості Роберта Шумана....188

Каменєва І.

Музикотерапія як засіб збереження психічного здоров'я дітей старшого дошкільного віку.....191

Нечіпоренко О.

Методи розвитку рефлексії у майбутніх керівників хореографічних колективів.....195

Лященко І.

Музична семіотика як методичний інноваційний напрям фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.....196

Дмитро Бідюк

Проблема формування готовності майбутніх педагогів-хореографів до управлінської діяльності.....198

Хуан Тайлун

Traditional string instruments in the musical culture of China.....199

Чжан Енсі

Хореографія як вид мистецтва і напрям здоров'язбережувальних технологій.....203

Герц, І., Лісовська Н.

Проблеми формування індивідуального стилю майбутнього хореографа-постановника.....204

Bao Xiangqi, Herts I.

To the definition of the concept of «compositional design of dance production».....208

Чебаненко О., Ключєва С.

Інфантилізація в освіті: вплив технологій та масової культури на розвиток особистості.....211